

Generační závěť - manifest

Když se nyní blížím ke konci života, napadlo mě, že kromě osobní závěti (ta už je hotová – a kdo uhodnou heslo, najdou ji i na těchto stránkách) sepíšu ještě jednu jaksi obecnější, jíž se obrátím na mladší generaci jako celek - a pokusím se mluvit nejenom jménem svým, ale celé své generace. To nepotřebuje žádný dlouhý úvod, jednoduše, co přinesla naše generace a zanechává zde - v dobrém i ve zlém.

Tak za prvé naše generace je *generací písíček*. Nebyli jsme úplně první, do začali s digitalizací společnosti, už naši otcové koncem padesátých a v šedesátých letech zkonstruovali první výpočetní stroje. Já sám jsem byl na matematické fakultě kolegou těch a takřka koukal přes rameno těm, kteří pro tyto staré počítače psali programy a třeba i vymýšleli operační systémy, tedy to, co dnes každý uživatel počítače od něj bezmyšlenkovitě očekává a vzteká se, když mu to nefunguje - Dovolím si zde podotknout, že základním stavem programů je nefungovat - k fungování je musí programátor přimět svým gigantickým úsilím o korektnost, aby to, co po něm chce, ten mechanický blbec nakonec všechno pochopil. Není tudíž zcela fér, když mladá generace ohrnuje v tomto ohledu nad starší nos a shlíží na ně jako na počítačové mastodonty, kteří nerozumějí sociálním sítím a onlinovému obchodování a kde čemu. Vy jen používáte to, co jsme my dost pracně vytvořili - a přizpůsobujete si to ke svému pohodlí - mějte to prosím, na paměti.

S tím souvisí i další trošku rozšířený pohled: V naší generaci stále ještě vládlo povědomí (i když se časem trochu vytrácelo) o tom, že je třeba vědět, jak věci fungují a rozumět jim. V tomto byl Východ dokonce lepší než Západ, poněvadž zde, na Východě spousta věcí nefungovala a člověk si je musil sám vytvořit nebo uzpůsobit. Vzniklo zde jakési celospolečenské DIY. A něco podobného v mladší generaci postrádám a varuji ji před tímto opomenutím: Uvědomte si, že nebude navěky všechno hladce fungovat. Nemusíte mít ani velikou představivost - jen pomyslete, jak by se společností zamával středně velký blackout! (I já bych jím byl zasažen - vždyť dělám skoro vše na počítači. Ale aspoň si umím ukrojit chleba bez mechanického kráječe a upéct koláč bez mixéru.)

V dalších ohledech však už ale naší generaci nemůžu vystavit tak lichotivé hodnocení. Začnu životním prostředím: *Životní prostředí* sice zkazily už generace před námi, ale my jsme ho příliš nevylepšili. Věděli jsem o tom - ale skoro nic jsme pro to neudělali. Nechali jsme se uchlácholit slovy technických guru různých korporací, že technický pokrok vše vyřeší. To je ovšem jen zčásti pravda. Technický pokrok asi vše nevyřeší - bude muset nastat výrazné omezení osobní spotřeby, a k tomu se naše generace neodhodlala, Ba dokonce i k jiným, méně bolestivým opatřením - například v dopravní oblasti - se stavěla dosti laxně. Mladá generace se mi jeví v tomto poněkud uvědomělejší, jakkoli ani ona není ochotna příliš omezit své pohodlí.

Tím se dostávám k dalšímu bodu, v němž má generace totálně selhala. Naše generace je *generace sametové revoluce*, díky níž se jí otevřely netušené možnosti. Zpočátku se zdálo, že je bude umět využít a v devadesátých letech se také do leccího pustila: mnozí z nás začali podnikat a cestovat. Bohužel i z těchto aktivnějších mnozí

podnikali ne proto, že je to bavilo a aby něco nového vytvořili, leč jen aby pozvedli svou životní úroveň a zbohatli. Pak byla celá řada dalších, kteří netoužili po ničem jiném, nežli právě po tomto. Tím se zároveň otevřely dveře spoustě lákadel západního světa a hlavně masivnímu **ekonomickému vykořisťování**, která na návnadu bohatství nakonec uvrhlo celý národ do ekonomické poroby a závislosti na gigantech západního světa, na **globalizované supermarketové kultuře**. Ještě slabá a nadšenecky budovaná lokální ekonomika tomu nedokázala odolat. Stali jsme se zemí supermarketů a montoven aut, nakonec i velkopodnikatelského zemědělství – a k tomu nemuselo dojít, kdybychom byli bývali dost bdělí a aktivní. Je to vina naší generace, že se nechala takto opít rohlíkem a zavlekla naši zemi v područí oněch gigantů. Mladá generace se bude jen velice těžko z tohoto područí vymaňovat, a skoro se mi zdá, že k tomu ani nemá chuť a odvalu: "milleniálové" prostě berou toto rozložení sil a bohatství jako danost. Tím je naše vina ještě větší. Prohřešili jsem se tedy nedostatkem aktivity a pohodlnictvím, které možná uvrhlo do poroby celé generace..

V oblasti **politické** platí mutatis mutandis, co bylo řečeno v předchozím odstavci – i zde ovládli pole velké, odlidštěné subjekty. Snad se nyní díky Pirátům a Starostům podaří vrátit do hry i ty malé - a naše neblahé dědictví tedy zde další generace překoná.

Také se naše generace prohřešila, a to konkrétně na svých dětech, masivním, takřka skokovým nárůstem **rodinné patologie**. Ta se neprojevuje jenom rozvody - koneckonců jejich počet, i když veliký, nijak výrazně neroste. Spíše tím, že se postupně zcela vytratil jakýkoli koncept rodiny - fungující rodiny s - do jisté míry - rozdělenými funkcemi, rodiny, kde má jeden zodpovědnost za druhého a za všechny. Tak nám v současné době živoří všemožné fragmenty rodin o dvou, případně třech členech, ohromně nadšené a odvázané svobodné matky - řádně nakrknuté na mužský svět, protože jim ti mužští parchanti nejen dopřáli svobodu jít, ale i svobodu se samy žít - a ještě mnohem patologičtější uskupení. Tady bych ale přeci jenom na obranu své generace dodal, že v ní to ještě tak zlé (až na ty rozvody) nebylo, že s těmihle "výdobytky" přicházejí spíše ti mladí. Vina naší generace v oblasti rodinné je, tuším, trochu jinde, a opět má kořen v pohodlnosti: Svěřili jsme své ratolesti příliš lehce "výchově" obrazovky a byli rádi, že jsou ty děti "hodné a nezlobí", sami jsouce příliš pohodlní nebo netvůrčí, než abychom domov prosycovali pohybem ducha. Tato věc ještě ponese své trpké ovoce, jako je nese již nyní.

Dále se - v naší zemi - naše generace stala tou, co se napevno **připoutala k automobilům** a učinila z nich nedílnou součást života, na níž jsou velmi mnozí totálně závislí. Až za naší generace začalo být běžné, že v rodině jsou dvě, tři nebo více aut (moji sousedé v Třebenicích - tuším čtyřčlenná rodina - jich měli šest). Vínu na zahlcování prostoru plechovými monstry, a tudíž i za stavbu stále nových a zase ucpaných silnic a dálnic, za oddělení lidí do oplechovaných jednočlenných buněk, tedy opět nese naše generace.

Školství je jistě obrazem společnosti a naše generace nechala školství zplanět do hrůzné bezzubosti. Pod krásnou záštitou "humánnosti" a "respektování jedince"

jsme takřka znemožnili učitelům učit, protože co by si to dovoloval chtít po našem budulínkovi, aby nepráskal pravítkem do lavice a netelefonoval při hodině! Na druhé straně školy chceme, poněvadž jsme byli rádi, že máme své ratolesti, kam odkládat. Učitelstvu jsme tedy zadali skutečně úkol hodný Herkula: aby nám pohlídali naše rozjívené ratolesti, nezkřivili jim ani vlásek (a také, aby ohlíдали, že si je nezkřiví navzájem), a potom je poslali s pěknými vysvědčeními do světa, ježto VYSVĚDČENÍ, nikoli znalosti, um a dovednosti nám zjednej přístup k benefitním místům ve společnosti. Takto jsme stvořili školství k obrazu svému; a je nám nyní trochu stydno se do toho zrcadla podívat.

V oblasti *médií a informací* byla naše generace vychována zhruba v duchu "páni lžou", takže pokud se v novinách píše A, pravdou je jistě non A. Poměrně rychle jsme se však dokázali zorientovat ve svobodných poměrech, a záhy dospěli k poznání, že "VŠICHNI LŽOU" - a tento poznatek vštípili i mladé generaci. Je to krok dobrým směrem, jen by ho bylo třeba doplnit i o smysl pro rozpoznávání těch nemnohých výjimek, které nelžou. Postmoderní rozpad skutečnosti na bubliny zastávající osobně přijatelná tvrzení jsme dychtivě vzali za své, a opět neřikám, že to nebylo k něčemu dobré. SVOBODA v myšlenkové oblasti platí rozhodně k devizám naší generace. snad ji mladá generace nepřešvihne v tom, že by například tvrdila, že si můžu myslet, že 2 a 2 je 5.

Úcta ke kulturním hodnotám a památková péče je hodnota, kterou naše generace nevytvořila, ale aspoň celkem bez úhony předala dále. V kulturní oblasti snad dokázali něco málo nad rámec zděděného - hlavně tím, že si uvědomila (tedy menšinově ti, kteří skutečně kulturu vytvářejí), že je jen a jen na nich, zda nějaký kulturní počin vznikne či nevznikne, a že nemohou čekat, až jim to někdo nařídí, nebo stát zaplatí. Myslím, že jsme tento postoj předali i dále. Je to pozitivní jev, ale má i svůj určitý rub: tím, že jsme zdůraznili osobní zodpovědnost lidí za vznik kultury, zároveň jsme odbourali i její celkový "lidovýchovný" rozměr - a tak se například hudbě a zpěvu učí jen ti (děti těch), kdo o to opravdu stojí, a pro mnohé zůstane kultura - kterou by jinak třeba nakonec s potěšením přijali a otevřeli se jí - zakopaným pokladem. To souvisí i s krizí školy, o níž byla řeč výše.

Za pozitivní jev též považuji *odumření masovosti* v naší generaci - ta v mládí ještě zažila spartakiády, ale byla ráda, když tomuto druhu "společenského vyžití" mohla dát vale. Ten proces zašel ale dál, než bychom si přáli a neodumřela jenom masovost, ale do značné míry i *spolkový život*, ba i třeba běžné společenské *navštěvování*. O tom už mladá generace vůbec nebude vědět, co to je.

Naše generace je také ta, která zažila reinstituci občanského *práva*. Dokonce se po revoluci hlasitě volalo po "právním státě! Nedopadlo to tak zle, jak by se bylo lze obávat, z Čechů se povětšinou nestali sudiči. Také vznik soukromých bezpečnostních agentur nevedl k nárůstu vyděračského násilí ve společnosti - většinou se z nich nakonec stali hlustvisiháci - vrátí.

Ale přesto mnozí pochopili, že právo je velice účinná zbraň, kterou lze pokořit svého protivníka a hlavě - vytlouct z něj peníze - ne NĚJAKÉ peníze, ale MNOHO,

NEÚMĚRNĚ MNOHO peněz. Ti, kteří to pochopili nejlépe, z těch se stali *exekutoři* a všelijací jiní *šmejdi*, napořád ozdobení právnickým titulem, a na ostatní dělají dlouhý nos. (Viz onen JUDr z "Básníků": "To máte z toho, že jste bezúhonný") Přes to, že naše generace zde neučinila krok správným směrem, se domnívám, že škody napáchané na další generaci nejsou v tomto případě příliš velké. Oni to většinou chápou, že právníci jsou šmejdi a právo šmejd. Zaplat'pámbu. naše generace zde (na rozdíl třeba od Ameriky!) aspoň dokázala tento zlý "prsten moci" nevyužívat, nebyl však zničen; to zůstává úkolem do budoucna. Ovšem právnícké fakulty jsou stále plné a zájem mladých - a často inteligentních perspektivních mladých lidí, dát se poznamenat a pokurvit touto černou mocí je stále velký.

A plné jsou i medicínské fakulty! (Ono jsou plné všechny fakulty - studentské výhody jsou totiž nemalé, a tak proč se nezapsat na fakultu, když se tam po člověku vlastně nic nechce a je to dobrá ulejšvárna? - I za nás byly dost značné studentské výhody, ale také byl na školách numerus clausus a tak si nikdo nedovolil zneužívat vysokoškolského postavení k flákání. My jsme se dali na cestu "*masovosti*" *vzdělání*, neuvědomující si, že tím se vzdělání absolutně znehodnotí a přestane být vzděláním. to musí v budoucnu vést zákonitě ke vzniku nějakého nového typu škol (svým způsobem elitních) kam z nynějších fakult odejdou ti, kdo OPRAVDU touží po vzdělání - konec odbočky, která by patřila po právu ještě ke oddílku o školách). Medicínské fakulty jsou nejen plné, jsou přeplněné (Stát na nich vyloženě neuplatňuje numerus clausus - ten aplikuje až prodloužená ruka státu, pojišťovny, přes restrikcii počtu lékařských praxí) *Lékařství* patří - už po léta, ještě před naší generací, jako i nyní - za nejprestižnější povolání! A protože by se lékaři dalo dláždít, stávají se rádi politiky (lidé je se slepou důvěrou rádi volí), náhončí velkých farmaceutických a jiných společností a všude tam díky svému v podstatě neopodstatněnému společenskému kreditu získávají sobě i svým společnostem obrovské zisky. Tato komercializace lékařského povolání je však - opět - dílem naší generace! Další nehezké dědictví.

Oblast *vědy a lidského poznání* je tak rozsáhlá a celosvětově propojená, že si ji netroufám vůbec pojednat - navíc by se musela dělit do oborů. Přesto se něco změnilo ve vědeckém. nebo - chcete-li - akademickém světě jako v celku. Naše generace s jistým šokem zažila (jakkoli asi ne úplně způsobila) proměnu vědy v byznys, kde jsou "peníze až na prvním místě". Tedy je v podstatě možné bádát v podstatě cokoli, existuje-li na to grant. Co je však pro mne ještě o něco více alarmující, je, že se od vědců a vědecké práce fakticky nečekají žádné výsledky, a už vůbec ne objevy! Vědecký provoz znamená dnes povětšinou, že koupíme nějaké větší/přesnější mašiny a přesněji něco změříme, popřípadě nashromáždíme nějaký ukrutný objem dat a ten potom statisticky zpracujeme (tedy ne my - statistické programy v počítači). Ve společenských vědách nejde tak o shromažďování objemu dat, neřkuli o jejich statistické zpracování - na to většinou humanitní vědci nemají buňky; zase tam někdy bývá silná politická (říká se jí cudně "společenská") objednávka: tedy genderové studie ANO, psychologie rodiny NE. I když, co jsem zde nastínil, nevypadá příliš vábně, nevidím to s vývojem lidského poznání a vědy zas tak černě: Lidský duch

si vždycky dokázal najít cestičky jak uniknout z kostnatělému "vědeckému provozu" a najde si je i v budoucnu. A koneckonců postmoderna, konkrétně Kuhnovské "metaparadigma" (což je plod naší generace) sem vneslo docela svěží vzduch, a kdo chce, může se ho chopit

Není to asi úplný výčet - napsal jsem, co mě napadlo; ale i tak je to pěkná nálož, kterou tady zanecháváme dalším generacím :((